

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет медичний

Кафедра загальної, військової та дитячої хірургії з курсом урології

**Силабус навчальної дисципліни
«Перша долікарська допомога з ознайомчою медичною практикою»**

Обсяг навчальної дисципліни	Загальна кількість годин на дисципліну: 90 годин, 3 кредити. Семестри: III. 2 рік навчання.
Дні, час, місце проведення навчальної дисципліни	За розкладом занять. Кафедра загальної, військової та дитячої хірургії з курсом урології. Одеса, вул. Пастера 9, пров. Валіховський, 5, Багатопрофільний медичний центр ОНМедУ. 1 хірургічне відділення, 2 хірургічне відділення
Викладач (-і)	Каштальян М.А., д.мед.н, професор, завідувач кафедри. Професори: д.мед.н. Вансович В.Є., Доценти: к.мед.н. Квасневський Є.А., к.мед.н. Колотвін А.О., к.мед.н. Ільїна-Стогнієнко В.Ю., к.мед.н. Давидов Д.М., к.мед.н. Ціповяз С.В. Асистенти: к.мед.н. Ромак О.І., Білаш О.В., Похлебіна В.Б., Вітюк М.С.
Контактна інформація	Довідки за телефонами: Білаш Оксана Вікторівна, завуч кафедри 093-848-4048 Ільїна-Стогнієнко Вікторія Юріївна, відповідальна за організаційно- виховну роботу кафедри 067-971-21-05 Жебраковська Марина Юріївна, старший лаборант кафедри 050-316- 10-91 E-mail: surgdep@onmedu.edu.ua Очні консультації: з 14.00 до 17.00 кожного четверга, з 9.00 до 14.00 кожної суботи Онлайн - консультації: з 14.00 до 17.00 кожного четверга, з 9.00 до 14.00 кожної суботи. Посилання на онлайн - консультацію надається кожній групі під час занять окремо.

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися аудиторно (очно).

Під час дистанційного навчання комунікація здійснюється через платформу Microsoft Teams, а також через листування електронною поштою Outlook.

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення дисципліни – базові теоретичні положення першої долікарської допомоги, оволодіння практичними навичками надання невідкладної допомоги потерпілим на місці події та при транспортуванні до лікувального закладу.

Пререквізити і постреквізити дисципліни (місце дисципліни в освітній програмі):

Пререквізити: українська мова (за професійним спрямуванням), іноземна мова (за професійним спрямуванням), біологічна фізика з фізичними методами аналізу, латинська мова, біологія з основами генетики, анатомія людини, фізіологія людини, патологічна фізіологія, загальна та неорганічна хімія, біологічна хімія.

Постреквізити: екстремальна медицина, підготовка офіцерів запасу галузі знань «Охорона здоров'я».

Мета дисципліни: Опанування здобувачем вищої освіти базових теоретичних положень першої долікарської допомоги, оволодіння практичними навичками надання невідкладної допомоги потерпілим на місці події та при транспортуванні до лікувального закладу.

Завдання дисципліни:

1. Формування вмінь та навичок: з проведення серцево-легеневої реанімації, зупинки кровотечі, використання табельних та імпровізованих шин для транспортної іммобілізації постраждалих з метою збереження їм життя.

2. Опанування навичок: серцево-легеневої реанімації, тимчасової зупинки кровотечі, накладання пов'язок, табельних та імпровізованих шин.

3. Опанування вмінням: визначати тактику невідкладної долікарської допомоги при пораненнях, ушкодженнях, гострій терапевтичній патології, гострих хірургічних захворюваннях, невідкладних станах у вагітних та дітей;.

Очікувані результати:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

Знати:

1. Алгоритми тимчасової зупинки кровотеч.
2. Алгоритм серцево-легеневої реанімації.
3. Алгоритм долікарської допомоги при асфіксії.
4. Алгоритм виконання крікотіреопункції.
5. Алгоритм долікарської допомоги при отруєннях та передозуванні ліків.
6. Алгоритм надання першої допомоги при термічних опіках.
7. Алгоритм надання першої допомоги при хімічних опіках.
8. Алгоритм надання першої допомоги при відмороженнях.
9. Алгоритм дій при укусах тварин.
10. Алгоритми долікарської допомоги при переломах.
11. Алгоритм дій при вивихах.
12. Алгоритм першої долікарської допомоги при вогнепальних та ножових пораненнях.
13. Невідкладні дії при алергічних реакціях.
14. Алгоритм дій при інфекційних захворюваннях, організацію карантину.
15. Долікарська допомога при стенокардії, інфаркті міокарда.
16. Алгоритм першої допомоги при бронхіальній астмі.
17. Тактику дій при болі у животі.
18. Алгоритм першої допомоги при гіпертермії.
19. Алгоритми першої долікарської допомоги при невідкладних станах у дітей.
20. Етапи фізіологічних пологів, обробку пуповини.
21. Дії при укусах комах.
22. Алгоритм першої допомоги при синдромі позиційного здавлення.

Вміти:

1. Накладати імпровізовані та стандартні шини для іммобілізації.
2. Проводити евакуацію потерпілого з автомобіля.
3. Транспортувати потерпілих з різними видами уражень.
4. Накладати бинтові пов'язки.
5. Промивати шлунок.
6. Промивати очі.
7. Проводити обробку ран.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форми і методи навчання

Дисципліна буде викладатися у формі лекцій (10 аудиторних годин), практичних занять (40 аудиторних годин) організації самостійної роботи здобувача (40 годин).

Методи навчання: бесіда, вирішення клінічних ситуаційних задач, демонстрація та відпрацювання навичок виконання маніпуляцій за переліком 5, інструктаж та відпрацювання навичок на симуляційних муляжах.

Перша долікарська допомога з ознайомчою медичною практикою

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основні принципи першої долікарської допомоги.

Тема 1. Значення першої долікарської допомоги.

Загальні принципи та логіка надання першої долікарської допомоги у мирний, військовий час та при масових ураженнях. Принципи медичного сортування. Діагностичні та лікувальні алгоритми. Типові помилки.

Тема 2. Загальні принципи та послідовність надання першої долікарської допомоги.

Маніпуляції та медикаментозні засоби – їх роль в першій долікарській допомозі. Основи реаніматології. Серцева-легенева реанімація. Термінальні стани. Реанімаційні заходи.

Тема 3. Десмургія.

Характеристика перев'язувальних матеріалів. Пов'язки бинтові, клейові, хусткові, гіпсові. Види пов'язок: захисні, тиснучі, лікувальні, корегуючі. Правила і техніка накладання пов'язок на голову та грудну клітку, живіт. Пов'язки на кінцівки: циркулярна, спіральна, черепащача, на палець і пальці кисті, колосовидна, восьмиподібна на кисть, Дезо.

Тема 4. Асептика та антисептика.

Збереження принципів асептики та антисептики при наданні першої лікарської допомоги. Шляхи розповсюдження інфекції. Профілактика розповсюдження екзогенної та ендогенної інфекції. Дезінфекція. Стерилізація. Механічна, фізична, хімічна, біологічна та змішана антисептика.

Змістовий модуль 2. Рани. Кровотеча, крововтрата. Основи гемотрансфузіології.

Тема 5. Рани. Поняття. Методика оцінки ран (нейроваскулярний компонент, площа й глибина втрати тканин, ступінь забруднення, локалізація). Перша долікарська допомога при різних видах ран. Кусані рани – принципи обробки, правила реєстрації і спостереження. Профілактика газової гангрени, правцю та сказу. Краш-синдром: причини, прояви, небезпеки, тактика першої медичної допомоги.

Тема 6. Кровотечі. Визначення, класифікація кровотеч. Способи тимчасової зупинки кровотеч (Притиснення рани, підвищене положення, пальцеве притиснення проєкційних точок, шинування, накладання джгута, стискаюча пов'язка, накладання затискача, тампонада носа): техніка, показання, протипоказання, типові помилки. Правила асептики та антисептики при зупинці кровотеч. Остаточні методи зупинки кровотеч.

Тема 7. Геморагічний шок. Поняття, причини, прояви, індекс Алговера, перша медична допомога. Особливості, небезпеки та клінічні ознаки внутрішніх кровотеч. Перша медична допомога при внутрішніх кровотечах. Переливання крові, компонентів крові та кровозамінників.

Змістовий модуль 3. Травматизм та пошкодження.

Тема 8. Перша долікарська допомога при ушкодженнях та травмах.

Невідкладні дії на місці одержання травми. Послідовність допомоги при масових ураженнях. Правила евакуації потерпілих. Методи іммобілізації, транспортування. Типові помилки.

Тема 9. Перелом кісток.

Діагностика й перша медична допомога. Послідовність медичних дій при ускладнених переломах. Діагностика вивихів, перша медична допомога, травматичні ампутації: перша медична допомога. Закриті пошкодження м'яких тканин: класифікація, діагностика, перша медична допомога.

Тема 10. Травма голови та хребта.

Травма голови: механізм травми. Методика обстеження травмованих. Оцінка важності травми голови: анамнез, механізм, життєво-важливі показники, шкала Глазго, соматичний огляд. Діагностичні ознаки різних типів травми. Тактика невідкладної допомоги: Первинний огляд, іммобілізація, транспортування, вторинний огляд. Помилки першої допомоги. Травма хребта: Механізм травми. Методика обстеження хребта. Спінальний шок, тетра- і параплегія. Тактика невідкладної допомоги: первинний огляд, іммобілізація, транспортування, вторинний огляд. Динамічне спостереження. Помилки першої допомоги.

Тема 11. Травма грудної клітки, живота і тазу.

Травми грудної клітки: механізм травми. Методика обстеження органів грудної клітки. Відкритий, закритий та клапанний пневмоторакс, масивний гемоторакс, тампонада серця, балотуючи грудна клітка, травма серця, обструкція дихальних шляхів. Принципи дошпитальної допомоги. Помилки першої допомоги. Травми органів черевної порожнини й тазу: механізм травми. Методика обстеження. Ускладнення, загрози для життя (внутрішньочеревна кровотеча, перитоніт, евісцерація).

Тема 12. Опіки, відмороження, електротравма.

Методика обстеження обпечених (визначення глибини, площі, важкості опіку). Принципи реанімації і надання першої медичної допомоги обпеченим та ураженим електричним струмом. Інгаляційні ураження: діагностика та перша медична допомога. Хімічні, променеві та радіаційні опіки: особливості діагностики та першої медичної допомоги.

Змістовий модуль 4. Перша долікарська допомога при гострих хірургічних та терапевтичних захворюваннях. Логіка дій при невідкладних акушерських станах, перша долікарська допомога при гострих станах у дітей.

Тема 13. Отруєння. Умови, класифікація, небезпеки.

Оцінка стану пацієнта – функція дихання, серцево-судинної системи, свідомість збір необхідної інформації. Отруєння грибами. Перша медична допомога при отруєннях: техніка промивання шлунка, антидоти, сорбенти, деякі медичні препарати. Укуси отруйних тварин та комах: невідкладна допомога. Догляд за пацієнтом, що перенесли отруєння.

Тема 14. Гострі «терапевтичні» захворювання органів серцево-судинної і дихальної систем.

Інфаркт міокарда, гостра серцево-судинна недостатність, кардіогенний шок, аритмія, гіпертонічний криз. Приступ бронхіальної астми. Принципи діагностики та першої медичної допомоги. Алергія, анафілаксія, алергени. Клінічні прояви та варіанти перебігу (блискавичний, астматичний, кардіальний, неврологічний, абдомінальний, шкірний). Набряк легень. Набряк Квінке. Перша медична допомога.

Тема 15. Шок. Колапс. Кома.

Порушення свідомості, шок, колапс, кома: Визначення, етіологія, оцінка стану хворого (первинний огляд, анамнез соматичне обстеження). Дошпитальна допомога при комах неясної етіології: травми голови, діабет (гіпоглікемія, гіперглікемія, кетоацидоз), серцево-

судинні хвороби (кардіогенний шок, аритмії), судоми (епілепсія), інсульт, гіпо- та гіпертермія, анафілаксія (ліки, укуси комах, продукти), отруєння (прийом всередину, чадний газ).

Тема 16. Логіка дій при невідкладних акушерських станах, перша долікарська допомога при гострих станах у дітей. Типові помилки.

Анатомо-фізіологічні особливості вагітних. Вагітність. Кровотечі, Преєклампсія, еклампсія, розрив матки, відшарування плаценти, випадіння пуповини, загроза аборту, позаматкова вагітність, травма – розпізнавання, перша медична допомога. Транспортування вагітних. Пологи. Неонатальна реанімація. Фізіологія родів. Передвісник родів, Етапи та механізм пологів. Приймання нормальних самовільних пологів: матеріальне забезпечення, обробка пуповини та дитини. Анатомо-фізіологічні особливості дітей. Обструкція дихальних шляхів, астма, епіглотит, круп, бронхіт, фибрильні судоми, гіпертермія – діагностика й перша медична допомога. Особливості реанімації дітей.

Тема 17. «Гострий живіт».

Захворювання, об'єднані терміном «гострий живіт»: гострий апендицит, холецистит, панкреатит, перфораційна виразка шлунка та 12-ти палої кішки, защемлена грижа, кишкова непрохідність. Причини, прояви дошпитальна діагностика, перша медична допомога, принципи лікування на шпитальному етапі. Типові помилки першої допомоги.

Залік.

Перелік рекомендованої літератури:

Основна:

1. Білоус Т. Л. Долікарська допомога : навч. посіб. – Суми : Мрія, 2020. – 148 с.
2. Волянський П. Б., Гринзовський А. М., Гур'єв С. О. та ін. Домедична допомога на місці події : практичний посібник / за ред. П. Б. Волянського, С. О. Гур'єва. – Херсон : Гельветика, 2020. – 224 с.
3. Швед М. І., Гудима А. А., Геряк С. М. та ін. Екстрена медична допомога : підручник / за ред. М. І. Шведа. – Тернопіль : ТДМУ, 2015. – 420 с.
4. Бігуняк В. В., Бодяка В. Ю., Гудима А. А. та ін. Загальна хірургія : підручник. – Київ : ВСВ «Медицина», 2021. – 640 с.
5. Каштальян М. А., Вансович В. Є., Давидов Д. М. та ін. Загальна хірургія : підручник для студентів медичних факультетів. – Одеса : ОНМедУ, 2020. – 580 с.
6. ABC of Prehospital Emergency Medicine / за ред. Tim Nutbeam, Matthew Boylan. – 2-е вид. – Chichester : Wiley-Blackwell, 2023. – 288 с. – ISBN 978-1119698326.
7. Olympia R. P., Lubin J. S. Prehospital Emergency Medicine Secrets. – 1-е вид. – [Місце вид.] : Elsevier Health, 2022.
8. Mistovich J. J., Karren K. J., Hafen B. Prehospital Emergency Care. – 11-е вид. – [Місце вид.] : Pearson, 2017. – 1552 с. – ISBN 978-0134704456.
9. Sabiston D. C., Townsend C. M. Sabiston Textbook of Surgery: The Biological Basis of Modern Surgical Practice. – 21-е вид. – Philadelphia : Elsevier, 2021. – 2200 с. – ISBN 978-0323640633.
10. Brunicaudi F. C., Andersen D. K., Billiar T. R. та ін. Schwartz's Principles of Surgery. – 12-е вид. – New York : McGraw-Hill Education, 2022. – 2016 с. – ISBN 978-1260461356.

Додаткова:

1. Бобак К., Бобак А., Киретов В. Невідкладні стани в хірургії : навч. посіб. – Київ : ВСВ «Медицина», 2017. – 560 с.
2. Виноградов О. О., Ропасова М. О., Гужва О. І., Радченко А. В. Десмургія : навч. посіб. – Старобільськ : ЛНУ ім. Т. Шевченка, 2015. – 80 с.

3. Зозуля І. С., Вершигора А. В., Боброва В. І. та ін. Медицина невідкладних станів: швидка і невідкладна медична допомога / за ред. І. С. Зозулі. – Київ : ВСВ «Медицина», 2012. – 728 с.
4. Крилюк В. О., Гур'єв С. О., Гудима А. А., Іскра Н. І. та ін. Екстрена медична допомога травмованим на догоспітальному етапі : навч. посіб. – Київ, 2016. – 400 с.
5. Тарасюк В. С., Матвійчук М. В., Паламар М. В. та ін. Перша медична (екстрена) допомога з елементами тактичної медицини на догоспітальному етапі в умовах надзвичайних ситуацій. – Київ : Медицина, 2015. – 312 с.
6. Грицуляк Б. В., Бойко В. В., Гринчук Ф. С. та ін. Загальна хірургія з оперативною хірургією та топографічною анатомією : навч. посіб. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2019. – 456 с.
7. Кузин М. І., Костюченко А. Л. Хірургія : підручник. – Київ : ВСВ «Медицина», 2017. – 728 с.
8. Pikoulis E., Doucet J. (eds.). Emergency Medicine, Trauma and Disaster Management: From Prehospital to Hospital Care and Beyond. – Cham : Springer, 2021. – 624 с. – ISBN 978-3-030-34116-9.
9. Perdita A. H. M. A Textbook of First Aid. – [Місце вид.] : Vikas Publishing, [рік не зазначено]. – 316 с. – ISBN 978-9382711254.
10. Cameron J. L., Cameron A. M. (eds.). Current Surgical Therapy. – 14-е вид. – Philadelphia : Elsevier, 2023. – 1696 с. – ISBN 978-0323796835.
11. Holzheimer R. G., Mannick J. A. (eds.). Surgical Treatment: Evidence-Based and Problem-Oriented. – Munich : Zuckschwerdt, 2020 (оновл. електронне вид.). – 950 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. <https://moz.gov.ua/> – Міністерство охорони здоров'я України
2. www.ama-assn.org – Американська медична асоціація / American Medical Association
3. www.who.int – Всесвітня організація охорони здоров'я
4. www.dec.gov.ua/mtd/home/ - Державний експертний центр МОЗ України
5. <http://bma.org.uk> – Британська медична асоціація
6. <http://iss-sic.com/> - Міжнародна спільнота хірургів

ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль: усне опитування, тестування, оцінювання виконання практичних навичок, розв'язання ситуаційних клінічних завдань, оцінювання активності на занятті.

Підсумковий контроль: залік.

Структура поточного оцінювання на практичному занятті:

1. Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:
 - методи: опитування, вирішення ситуаційної клінічної задачі;
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
2. Оцінка практичних навичок та маніпуляцій з теми заняття:
 - методи: оцінювання правильності виконання практичних навичок
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
«5»	Здобувач вільно володіє матеріалом, бере активну участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, впевнено демонструє практичні навички та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних

	досліджень, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
«4»	Здобувач добре володіє матеріалом, бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з деякими помилками, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
«3»	Здобувач недостатньо володіє матеріалом, невпевнено бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з суттєвими помилками.
«2»	Здобувач не володіє матеріалом, не бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, не демонструє практичні навички та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень.

Залік виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав та захистив індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

Залік здійснюється: на останньому занятті до початку екзаменаційної сесії - при стрічковій системі навчання, на останньому занятті – при цикловій системі навчання. Оцінка за залік є середньоарифметичною за всіма складовими за традиційною чотирибальною шкалою і має величину, яка округлюється за методом статистики з двома десятковими знаками після коми.

Можливість і умови отримання додаткових (бонусних) балів: не передбачено.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Самостійна робота передбачає підготовку до кожного практичного заняття.

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

- Пропуски занять з неповажних причин відпрацьовуються за розкладом черговому викладачу.
- Пропуски з поважних причин відпрацьовуються за індивідуальним графіком з дозволу деканату.

Політика щодо академічної доброчесності:

Обов'язковим є дотримання академічної доброчесності здобувачами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікро-навушників, телефонів, смартфонів,

планшетів тощо);

- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання контрольної роботи, оцінки на занятті, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, заліку тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, контрольні роботи, тести тощо);
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника.

Політика щодо відвідування та запізнь:

Форма одягу: медичний халат, хірургічний костюм, шапочка, маска, змінне взуття.

Обладнання: зошит, ручка, фонендоскоп.

Стан здоров'я: здобувачі хворі на гострі інфекційні захворювання, у тому числі на респіраторні хвороби, до заняття не допускаються.

Здобувач, який спізнився на заняття, може бути на ньому присутній, але якщо в журналі викладач поставив «нб», він повинен його відпрацювати у загальному порядку.

Використання мобільних пристроїв:

Мобільні пристрої можуть бути застосовані здобувачами з дозволу викладача, якщо вони потрібні для виконання завдання.

Поведінка в аудиторії:

Поведінка здобувачів та викладачів в аудиторіях має бути робочою та спокійною, суворо відповідати правилам, встановленим Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємин в Одеському національному медичному університеті, у відповідності до Кодексу академічної етики та взаємин університетської спільноти Одеського національного медичного університету, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній та освітній роботі здобувачів вищої освіти, науковців та викладачів Одеського національного медичного університету.